

دیباچه

ز خاک سعدی شیراز بوی عشق آید هزار سال پس از مرگ او گرش بویی
بی‌شک، سعدی شیرازی، رب‌النوع ادب پارسی، یگانه‌ای است که سحر کلامش پس از
گذر قرن‌ها، مخاطبانش را پیوسته مسحور می‌کند. بزرگی است که فرهیختگی و
روشن‌نگری‌اش بر همگان هویدا است، آن‌هم به گاهی که پیشتازان علم و بینش
روزگارانش، نه تنها خود به درونمایه متعالی اندیشه‌های او دست نیافته بودند و از تسامح
و تساهل ایرانی به گاه قرن هفتم هجری (سیزده میلادی) هیچ نمی‌دانستند، که خود، هم
بدان‌گاه، به جنگ آوری‌هایی نه چندان خردمندانه، روزگار می‌گذرانیدند.
ما ساکنان ایران زمین وامدار تمدنی سخت سترگیم که در پاره‌ای از آن سعدی بزرگ
ظهور می‌یابد تا باحضور خویش، آفاق اجتماعی، اخلاقی، سیاسی و فرهنگی به زیستن را
بر روی مردمان دیگر اعصار بگشاید، آفاق سخت روشن که با عبور از گذرگاه‌هایش،
بی‌شک، به مدینه فاضله‌ای دست خواهیم یافت که پیوسته در اندیشه بزرگ عالمانی چون
سعدی نقش بسته است.

بر این اساس و در راستای شناخت بیشتر وی، دانش پژوهان، محققان، دانشمندان و سعدی دوستان این‌کهن سرزمین، به تحقیق و بررسی پیرامون اندیشه‌ها و نگاشته‌های وی پرداخته‌اند و حاصل یافته‌های خویش را رقم زده‌اند و بر آن بوده‌اند تا به غور اندیشه‌های شیخ دست یابند، با این همه، ما به قدر همت و بینش خویش، شیخ را و اندیشه‌هایش را می‌شناسیم و نه بدان گونه که در خور مقام حقیقی او است.

اگر چه زیبایی‌های کلامش را به قدر حظ خویش دریافته و از آن اندک سرمست شده‌ایم، اما به تأویل کلامش به گونه‌ای بایسته نپرداخته‌ایم و اوج دوستداری‌اش را در دیگر دیار درنیافته‌ایم و نیز معانی و مضامین و معانی کلام و اندیشه‌اش را به نیکی درنیافته‌ایم، حدیث عشقش را آشکارا نمی‌دانیم و به فراست درنیافته‌ایم که در قرن‌ها پیش از این، در این سرزمین حکیمی می‌زیسته که پیام تجددخواهی‌اش در فراسوی اندیشه‌های دیگر روزگاران ره پیموده است و از این رهگذر به همزیستی و تساهل و تسامح اندیشیده است، اما هنوز هم بدان باوریم که خوشه چینان خرمنش به قدر گرانسنگی شیخ، در این پویه، قلم نزده‌اند.

ما و مدار اندیشمندی‌ها و افتخاراتی سترگیم که بی‌شک، در نخستین گام، درک آن را بر خود فرض می‌دانیم و این امر جز با تلاش و پژوهش صادقانه و پیوسته، صورت نخواهد پذیرفت و از آن پس، در دومین گام خویش، اندیشه به کار بستن آن را در دل و ذهن می‌پرورانیم، باشد تا بدین طریق، دین خویش را به اندیشمندان یگانه خود، ادا نماییم.